Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitu.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anu 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 204. Braşovŭ, Mercurĭ-Joi, 16 (28) Septemvre 1893.

Dómne păzesce-ne!.....

Braşovŭ, 15 Septemvre v.

Abia s'a deschisŭ dieta unguréscă şi au şi începutŭ sĕ curgă interpelaţiile din tóte părţile. De sigurŭ că până acuma le-a venitŭ rêndulŭ şi fulminantelorŭ interpelaţiunĭ în contra Românilorŭ, ce le pregătescŭ de multŭ patrioţii privilegiaţĭ de tóte nuanţele.

Le trebuia materialŭ, ca sĕ pótă tuna şi fulgera în contra „Valahilorŭ rĕsvrĕtitorĭ" după pofta inimei lorŭ şi aşa au pusŭ la cale în tótă graba cunoscutele procese de pressă şi au adunatŭ dela autorităţile administrative unguresci raporturĭ anume ticluite, ca sĕ arate câtŭ de mare este neliniştea, câtŭ de periculósă este iritaţiunea, ce au produs'o „agitatorii" în sînulŭ poporului românŭ.

Pentru scopulŭ acesta s'a înscenatŭ în ḑilele din urmă şi góna ţĕranilorŭ români din Poiana de Arieşŭ de lângă Turda, care ilustréză în modŭ aşa de strălucitŭ metehnele şi uneltirile rĕutăcióse ale organelorŭ administraţiunii publice.

Numai înainte cu două ḑile fóia guvernamentală „Pester Lloyd" a publicatŭ unŭ raportŭ despre „nelegiuirile" ţĕranilorŭ români „rĕsvrĕtitorĭ" din Poiana de Arieşŭ.

Raportulŭ, ce-lŭ primirămŭ dela unŭ proprietarŭ românŭ din acéstă comună ne arată în culorile cele mai vii cu ce vicleşugŭ şi rĕutate s'a înscenatŭ prigonirea bieţilorŭ ţĕranĭ din Poiana.

Dér sĕ vedemŭ mai întâiu ce se susţine din partea foilorŭ unguresci. „Pester Lloyd" primesce dela Cluşiu urmĕtorulŭ raportŭ:

„Nu de multŭ au atacatŭ nisce Românĭ din Poiana de Arieşŭ pe unii bisiclişti (velocipedişti) ce treceau dela Cluşiu spre Turda. Ataculŭ acesta cu atâtŭ mai puţinŭ se póte considera ca unŭ atentatŭ alŭ Românilorŭ în contra Maghiarilorŭ, cu câtŭ pe bisiclişti i-au atacatŭ mai de multe orĭ nu numai Românii, ci şi alte naţionalitățĭ, ba chiar şi Ungurii, fiind-că credŭ, că aceştia aducŭ grindină. Ḑilele acestea însĕ a fostŭ atacatŭ şi fişpanulŭ, contele Geza Bethlen, ceea ce causă unele îngrijirĭ. Décă vizitiulŭ şi servitorulŭ contelui n'ar fi avutŭ la sine arme, póte că ataculŭ avea urmărĭ triste. Aşa însĕ atacatorii au fugit la prima împuşcătură. Fişpanulŭ în urma acésta a introdusŭ cea mai amĕnunţită cercetare, în decursulŭ căreia s'a scosŭ la ivélă, *că în amêndouĕ casurile atăcătorii au fostŭ Românĭ*. Patruspredece din ei au fostŭ deja şi arestaţĭ erĭ şi duşĭ la Turda, ei *au mărturisitŭ, că din Turda apropiată au venitŭ la ei nisce „domnĭ îmbrăcaţĭ în nădragĭ", i-au aţiţatŭ şi le-au ḑisŭ, că Ungurii suntŭ de vină la tóte suferinţele Românilorŭ şi de aceea ar trebuì stîrpiţĭ*".

Corespondentulŭ lui „P. Lloyd" ḑice mai departe, că poporaţiunea română în jurulŭ acesta e fórte iritată din causa comassării făcute în anulŭ trecutŭ şi „fórte uşorŭ de aţîţatŭ". In unele comune, ca d. e. în Câmpenĭ, au agitatŭ în decursulŭ verei în modŭ sistematicŭ între poporŭ şi fiind-că solgăbirĕulŭ încă e Românŭ (sic!) n'a făcutŭ nimicŭ ca sĕ îndepărteze de acolo pe agitatorĭ. Solgăbirĕulŭ a fostŭ decĭ suspendatŭ din postŭ.

Tendenţiositatea şi rĕutatea, cu care a fostŭ pusă în scenă acéstă gónă a ţĕranilorŭ din Poiana, reiese mai pe susŭ de orĭ ce îndoială din comunicatulŭ de mai susŭ alŭ foii guvernamentale, care se întemeiază pe povestea cu domnii „nădrăgarĭ" din Turda, carĭ i-arŭ fi aţîţatŭ. Te mirĭ, că n'au mai adausŭ, că la popa din satŭ s'au sfătuitŭ în mieḑulŭ de nópte toţĭ fruntaşii satului cu acei domnĭ, şi că era p'aci sĕ tragă clopotulŭ în dungă şi sĕ proclame revoluţia, décă nu veneau în satŭ pandurii înarmaţĭ ai d-lui fişpanŭ.

Dér acum sĕ întórcemŭ puţinŭ medalia pe partea cealaltă. Informaţiunile ce le primimŭ dela corespondentulŭ nostru, care de sigurŭ grăesce adevĕrulŭ şi numai adevĕrulŭ, cum ne asigură, ne arată tótă afacerea într'o lumină cu totulŭ alta.

Ţĕranii românĭ, după constatările lui, au fostŭ prigoniţĭ pentru o glumă, ce a făcut'o unŭ flăcău, aruncândŭ bêta sa înaintea unui velocipedŭ, ca sĕ védă, décă celŭ ce îlŭ călărea póte trece peste ea. Inşişĭ Ungurii nu dau nicĭ o însemnătate acestui incidentŭ şi acesta a fostŭ singurulŭ faptŭ, pe basa căruia au fostŭ hărţuiţĭ 14 ţĕranĭ pe la tribunalulŭ din Turda — ca apoi după o maltratare de trei ḑile sĕ fiă érăşĭ eliberaţĭ.

Istoria cu atacarea trăsurei fişpanului este o mistificare miserabilă esploatată cu scopŭ de-a suspiţiuna pe Românĭ şi a afla dovedĭ, că ar fi aţîţaţĭ de cărturarii românĭ din Turda. Raportorulŭ nostru constată, că unŭ asemenea atacŭ s'a întêmplatŭ, dér multŭ mai înainte, nu asupra trăsurei fişpanului, ci asupra unorŭ călĕtorĭ şi a unei alte trăsurĭ şi nu din partea Românilorŭ, ci din partea Ungurilorŭ din Poiana.

Caracteristicŭ e că aceştĭ ţĕranĭ ungurĭ, 8 la numĕrŭ, carĭ au recunoscutŭ faptulŭ, au fostŭ toţĭ eliberaţĭ sub cuvêntŭ, că *„n'au făcut'o cu intenţiune rea"*, pe când tótă pressa ungurésca le atribue Românilorŭ nevinovaţĭ intenţiunea rea, susţiindŭ că vorŭ sĕ stêrpéscă pe Ungurĭ.

Tótă mişelia acestei comedie, arangiate în contra Românilorŭ din Poiana, reiese şi din faptulŭ, că fruntaşii românĭ de acolo au fostŭ prigoniţĭ făcêndu-li-se perchisiţiă domiciliară, confiscându-li-se gazetele române şi vrênd cu totadinsulŭ sĕ-i dovedéscă ca aţîţatorĭ ai poporului.

Până când vorŭ mai dura aceste miserabile uneltirĭ, în contra cărora s'a vĕḑutŭ silitŭ a-şĭ ridica vocea chiar şi unŭ Ştefanŭ Tisza la Oradea-mare? Până când totŭ Românii, cei cleveţiţĭ, huiduiţĭ şi întemniţaţĭ, sĕ plătéscă socotéla mişeliilorŭ şovinistice?

După ce n'au putută sĕ pedepséscă pe ţĕranii românĭ din Poiana, carĭ erau cu totulŭ nevinovaţĭ de ceea ce li-se imputa, ei au descoperitŭ, că solgăbirĕulŭ e de naţionalitate română şi că de aceea trebue sĕ stea în legătură cu agitatorii. Cea mai bună ocasiune de a'lŭ suspenda şi a pune în loculŭ lui vr'unŭ Ungurŭ orĭ Jidovŭ desmăţatŭ. Aşadér josŭ cu elŭ!

Eată cum vorŭ sĕ liniştéscă cei dela putere pe Românĭ! Clevetescŭ, arestéză şi maltratéză ómenĭ nevinovaţĭ şi suspendéză din postŭ pe solgăbirĕulŭ românŭ, pentru-că n'a îngrijitŭ, ca aceştĭ ómenĭ sĕ fiă feriţĭ de „turburătorĭ" ce nu esistă.

Acésta e „frăţietatea" şi „egalitatea de dreptŭ", de care vorbesce Stefanŭ Tisza.

Dómne păzesce-ne de ea!

CRONICA POLITICA.

— 15 (27) Septemvre.

Deputatulŭ Caşoviei, d-lŭ Akos Beöthy a petrecutŭ ḑilele acestea în jurulŭ alegĕtorilorŭ, sĕi unde s'a ocupatŭ de cestiunea română. Alegĕtorii din Caşovia au arangiatŭ în onórea deputatului lorŭ unŭ banchetŭ, la care d-lŭ Beöthy a ţinutŭ unŭ toastŭ, în care a condamnatŭ aspru pe Episcopulŭ Pavelŭ şi pe aderenţii lui, carĭ numai pentru acea cutéză a-şĭ ridica capulŭ, fiind-că credŭ, că monarchia nu-i va lua pe Ungurĭ în apĕrare. Cea ce se numesce şovinismŭ — ḑice d-lŭ Beöthy — nu e alta decâtŭ apĕrarea pretensiunilorŭ drepte ale „naţiunei". Décă s'ar lăpĕda Ungurii de elŭ, nu numai Austria, dér şi casa domnitóre ar fi păgubită (?!), dreptŭ acea cultivarea aspiraţiunilorŭ şi intereselorŭ naţionale faţă cu lucrarea suterană a naţionalităţilorŭ este în interesulŭ dinastiei.

FOILETONULŬ „GAZ TRANS."

(4)

AMINTIRĬ.

De: Sci cine.

IV.

După o jumĕtate óră de odihnă, am părăsitŭ malulŭ Mureşului şi am plecatŭ mai departe. Drumulŭ cotesce în stânga şi duce printre lanurĭ de păpuşoiu, care în mare parte era culesŭ, numai paiele nu erau tăiate. Nu priviam nicĭ în drépta, nicĭ în stânga, ci dreptŭ înainte, ca Hanibalŭ, când a trecutŭ Alpii, ca sĕ cuprindă Italia. Unŭ vêntŭ linŭ sufla de către miaḑă-ḑi şi luna lucia maiestosŭ, căcĭ norii începiau sĕ se resfire. Ajunsŭ în drumulŭ de ţéră, ce duce dela Teiuşŭ spre Alba-Iulia, am apucat'o la talpă mai cu putere. Abia însĕ păşescŭ 50 de paşĭ şi — ce sĕ vĕḑĭ? La stânga drumului, într'o margine de păpuşoiu încă neculesŭ, sta unŭ omŭ câtŭ unŭ uriaşŭ, şi mi-se părea, că ameninţândŭ se apropiă către mine încetŭ. Oprescŭ paşulŭ mĕ uitŭ mai bine şi vĕdŭ, că omoiulŭ îmbrăcatŭ în negru se mişcă în drépta şi în stânga, şi mai vĕdŭ, că o mână şĭ-o ţine ridicată orisontalŭ, ér cu cealaltă îmĭ face semnŭ, sĕ mĕ dau de-oparte. Pălăria din capŭ îi era imposantă. In clipa când elŭ s'a mişcatŭ din nou, spaima mi s'a pusŭ în spate ca unŭ sloiu de ghiaţă. Tremuram ca vérga şi cele mai bizare idei îmĭ treceau prin minte. Mi-se părea, că respiru-mĭ se opresce şi că vĕdŭ eşindŭ din pămêntŭ tóte spiritele intunerecului, că lumea se învêrtesce cu mine. N'auḑiam nicĭ o vietate mişcându-se, dór unŭ greerŭ numai, care prin glasulŭ sĕu răguşitŭ mărea şi mai multŭ tăcerea sinistră a nopţii.

„Mieḑulŭ nopţii!" Ca o jalnică şi fiorósă făşăitură îmĭ trecură prin auḑŭ aceste cuvinte. Mĭ am ridicatŭ privirea în susŭ, şi o raḑă de nădejde şi credinţă în Ziditorulŭ a tóte îmĭ pĕtrunse sufletulŭ şi inima şi-mĭ inspiră curagiu. Mĭ-am făcutŭ trei crucĭ, amŭ rostitŭ tremurătorŭ unŭ din sufletŭ „Dómne ajută!" şi am făcutŭ trei paşĭ înainte. M'am opritŭ pe unŭ momentŭ, dér vĕḑêndŭ, că figura nu vine spre mine, am făcutŭ érăşĭ câţĭ-va paşĭ înainte. In fine vĕḑêndŭ, că a sositŭ clipa de-a se alege între mine şi elŭ, m'am apropiatŭ depărtare de doi paşĭ unulŭ de altulŭ şi ne priviam cu spaimă. Nu ḑiceam nicĭ unulŭ o vorbă. Ce sĕ facŭ? Mĕ hotărîiu sĕ-i strigŭ din băierile inimei unŭ: „Cine eştĭ?" Nicĭ unŭ rĕspunsŭ. Am strigatŭ a doua óră, dér nu mĭ-a rĕspunsŭ decâtŭ vêntulŭ, care se îngâna cu paiele de păpuşoiu. In cele din urmă îmĭ iau inima în dinţĭ şi dau sĕ trecŭ pe dinaintea lui. Ce sĕ veḑĭ? Era o rudă de lemnŭ împlântată în pămêntŭ, în partea de de-asupra altă rudă transversală, îmbrăcate amêndouĕ c'o „ţundră" mare négră şi în capŭ c'o pălăriă straşnică: era o *ciuhă* pentru spăriatŭ paserile.

Părea, c'am reînviatŭ şi scăpatŭ de ispită, mĭ-am continuatŭ drumulŭ. Şi totuşĭ mi-se părea, că „omulŭ" alérgă după mine, ca o stahiă négră, urîtă şi fiorósă. In timpŭ de 1 óră trebuia sĕ ajungŭ la capĕtulŭ unui satŭ prin care aveam sĕ trecŭ. Nu mergŭ multŭ şi étă că m'ajunge unŭ moşnegŭ căruntŭ c'unŭ căruţŭ trasŭ de-o schilódă de calŭ şi salutându-ne împrumutatŭ mĕ întrebă, unde şi de unde? După ce i-am spusŭ ţînta călĕtoriei mele, mĕ poftì cu dragă inimă, sĕ iau locŭ lângă elŭ, căcĭ, ḑise, „te-oi duce bucurosŭ până unde ni-se despartŭ drumurile."

Moşulŭ fericitŭ, că n'are sĕ bată o bucată de drumŭ celulŭ singurŭ, începu sĕ mĭ spună, că merge la têrgŭ la Bĕlgradŭ „mai cu haia, mai cu helea."

— „Şi cum 'ţĭ curge Dunărea, moşule; vream sĕ ḑicŭ: cum îţĭ merge?"

— „Sci, nepóte, Dumneḑeu e susŭ, face cum scie."

— „Ai dreptate, moşule! Dér ën spunemĭ, cum te îndestulescŭ vremile de aḑĭ?"

— „O, Dómne, nepóte! Mĕ întrebĭ de lucrurĭ cam grele" şĭ-apoi aprinḑêndu-şĭ lulêua începu cu glasŭ aşeḑatŭ:

— „Vremile de aḑĭ, dragu moşului, suntŭ ele cum suntŭ, că şi vremile din trecutŭ au fostŭ ele cum au fostŭ. Hei, dér nu erau ca alea de aḑĭ. Pe vremea copilăriei mele omulŭ trăia, cum trăia; îmbĕtrâniau şi pe atuncĭ rêndurile de ómenĭ, şi pare-că, ḑĕu, totŭ nu erau ca cei de aḑĭ. Aḑĭ copiiĭ vréu sĕ dée sfaturĭ părinţilorŭ; ei vorbescŭ, noi numai că ascultămŭ. Copiiĭ noştri de aḑĭ credŭ, că trei buchĭ facŭ atâta, câtŭ trei fire de pĕrŭ albŭ. In deşertŭ însĕ, căcĭ vorba celuia: „albina totŭ sĕ arde la lumină, măcarŭ, că strînge miere şi céră." Ei, nepóte, pĕrulŭ albŭ nu se face elŭ éc'aşa, fără nĕcazŭ; asta s'o sci dela mine. Cine a trăitŭ, a păţitŭ, şi totŭ scie ceva mai multŭ. Eu, încă sciu, ce sciu."